

(1/732)

1/975
15018/35738

T.C.
CUMHURBAŞKANLIĞI

SAYI : B.01.0.KKB.01-18/A-3-2002-281

27 NİSAN 2002

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : 26/04/2002 günlü, A.01.0.GNS.0.10.00.02-14963/35127 sayılı yazınız.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce 25.04.2002 gününde kabul edilen 4754 sayılı, "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun" incelenmiştir:

Yasa'nın 1. maddesiyle 21.12.2000 günlü, 4616 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun"un, Anayasa Mahkemesi'nin 27.10.2001 günlü, 24566 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 18.7.2001 günlü, E: 2001/4, K: 2001/332 sayılı kararıyla bir bölümü iptal edilen 1. maddesinin (2), (4) ve (9) numaralı bentleri yeniden düzenlenmiştir.

4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 2. bendinin birinci paragrafında yer alan "...şahsî hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilenler ile aldıkları ceza herhangi bir nedenle şahsî hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülenlerin toplam hükümlülük süresinden on yıl indirilir." kuralı, Anayasa Mahkemesi'nin söz konusu iptal kararı gözönünde tutularak, Yasa'nın 1. maddesiyle yeniden düzenlenen 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 2. bendi ile "müebbet ağır hapis cezasına hükümlü olanların veya şahsî hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm edilenlerin ya da aldıkları ceza herhangi bir nedenle şahsî hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülenlerin tâbi oldukları infaz hükümlerine göre çekmeleri gereken toplam cezalarından on yıl indirilir"; buna koşut olarak bendin ikinci paragrafı da "Birinci paragraf hükümlerine göre çekmeleri gereken toplam cezalarından on yıllık indirim yapıldıktan sonra ceza süresi dolmuş olanlar, iyi halli olup olmadıklarına bakılmaksızın ve istemleri olmaksızın derhal; toplam cezaları on yıldan fazla olanlar kalan cezalarını çektikten sonra şartla salıverilirler." biçiminde değiştirilmiştir.

Hukuksal metinlerin niteliklerinin belirlenmesinde, taşıdıkları ada değil içeriklerine bakılması ve değerlendirmenin buna göre yapılması gereklidir. Nitekim, Anayasa Mahkemesi'nin sözü edilen iptal kararında 4616 sayılı Yasa'nın adı değil içeriği üzerinde durulmuş ve "2. bent ile Yasa kapsamına giren cezalarda indirim yapılmakta 10 yıldan az cezaya mahkûm kimi hükümlülerin diğer koşullarında varlığı halinde hiç cezaevine girmeksizin cezalarının infazına olanak tanınmakta ise de, bu olanak genel affın tanımında belirtildiği gibi ceza mahkûmiyetini bütün neticeleri ile kaldırmamaktadır. Düzenlemenin hükümlülere getirdiği yarar cezaevinde kalma süresini belirli koşullarla kısaltması veya hiç cezaevine girmeden cezanın infazını sağlamasıdır.

Şartla salıverilmenin en önemli unsurları, cezanın belirli bir süresinin cezaevinde çekilmiş olması ve hükümlünün bu süre içerisinde iyi hal göstermesidir. Oysa, 2. bent ile 10 yıla kadar hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm olan hükümlülerin iyi halli olup olmadıklarına bakılmaksızın salıverilmelerinin sağlanması bu düzenlemenin şartlı salıverilme olmayıp kendine özgü bir müessese olduğunu göstermektedir.

Türk Ceza Yasası'nın 98. maddesine göre, cezayı ortadan kaldıran veya azaltan ya da değiştiren bir düzenleme olarak adlandırılan özel affın, toplu ve şartlı olarak getirilmesinin de olanaklı bulunduğu dikkate alındığında, 2. bentte yer alan kuralın, müebbet ve 10 yıldan fazla süreli hükümlülükler bakımından cezadan indirim öngören, tâbi oldukları infaz hükümlerine göre çekmeleri gereken toplam cezalarından veya toplam hükümlülük sürelerinden on yıllık indirim yapıldıktan sonra ceza süresi veya hükümlülük süresi dolmuş olanlar bakımından ise, belirli bir süreyle suç işlememe bozucu (infisahi) koşuluna bağlanmış, toplu özel af niteliğindedir.

Her ne kadar, 4616 sayılı Yasa'nın 8. bendi ile Yasa'nın yayımı tarihinden sonra cezaevinin disiplinini bozucu hareketlerinden dolayı disiplin cezası almış olanların tüzük hükümlerine göre disiplin cezaları kaldırılmadığı sürece 1. madde hükümlerinden yararlanamayacaklarının öngörüldüğü ve bu hükümlülerin cezalarının bir kısmını cezaevinde geçirmiş oldukları ileri sürülebilirse de, uygulanma koşulu olarak kabul edilmesi gereken bu durum, 2. bentle getirilen düzenlemenin özel af niteliğinde olduğu yolundaki düşüncüyü değiştirmemektedir" denilerek, getirilen düzenlemenin özel af niteliğinde olduğu duraksamaya yer bırakmayacak bir biçimde vurgulanmıştır.

Anayasa'nın 153. maddesinin son fıkrasında, "Anayasa Mahkemesi kararları ... yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar" kuralına yer verilmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin 4616 sayılı Yasa'nın anılan düzenlemesi için yaptığı "özel af" nitelemesinin Yasa'nın 1. maddesiyle yeniden düzenlenen 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 2. bendi için de geçerli olduğunda kuşkuyla yer yoktur. Bu nedenle Yasa'nın Anayasa'nın 87. maddesi yönünden değerlendirilmesi zorunlu bulunmuştur.

3.10.2001 günlü, 4709 sayılı Yasa'nın 28. maddesiyle Anayasa'nın 87. maddesinde yapılan değişiklikle, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin genel ve özel af ilânına karar verebilmesi "üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı"na bağlı kılınmış; Anayasa'nın 96. maddesiyle de toplantı ve karar yeter sayısı için Anayasa'da öngörülen ayırık durumlar saklı tutulmuştur. 87. maddenin nitelikli çoğunluk arayan bu "özel" düzenlemesi karşısında, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin genel ve özel af ilânıyla ilgili kararlarında 96. maddenin uygulanamayacağı ve bu maddede öngörülen karar yeter sayısının (toplantıya katılanların salt çoğunluğunun) yeterli olamayacağı açıktır.

Belirtilen hukuksal duruma karşın, inceleme konusu 4754 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle yeniden düzenlenen 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin toplu özel af niteliğinde düzenleme içeren 2. bendinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce Anayasa'nın 87. maddesinde öngörülen "üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile" kabul edilmediği anlaşılmaktadır. Nitekim tutanaklarda da, maddenin üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile kabul edildiğine ilişkin herhangi bir kayıt yer almamaktadır. Oysa, Anayasa'da, genel kuraldan ayrılarak toplantı ve karar yeter sayısı için özel düzenlemeler öngörülen durumlarda, herhangi bir itiraz olmasa bile, sonradan ortaya çıkabilecek duraksama veya tartışmalara yer bırakmamak için toplantı ve karar yeter sayılarının tutanaklara geçirilmesi gerekir.

Belirtilen duruma göre, Yasa'nın 1. maddesiyle yeniden düzenlenen 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 2. bendi Anayasa'nın 87. maddesinde öngörülen karar yeter sayısı olmaksızın kabul edilmiş olduğundan Yasa'da bu yönden Anayasa'ya uyarlık bulunmamıştır.

Bu nedenle, Yasa'nın 1. maddesiyle yeniden düzenlenen 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin, Anayasa'da öngörülen yeterli oy sayısı ile kabul edilmeyen 2. bendinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce bir kez daha görüşülmesi için 4754 sayılı Yasa yayımlanmayarak, Anayasa'nın 89/2. ve 104/a. maddeleri gereğince ekte geri gönderilmiştir.

Bilgilerinize sunarım.



Ahmet Necdet SEZER
Cumhurbaşkanı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KANUN

23 NİSAN 1999 TARİHİNE KADAR İŞLENEN SUÇLARDAN DOLAYI ŞARTLA SALIVERİLMEME, DAVA VE CEZALARIN ERTELENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN

Kanun No. 4754

Kabul Tarihi : 25.4.2002

MADDE 1. – 21.12.2000 tarihli ve 4616 sayılı 23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanunun Anayasa Mahkemesince bir bölümü iptal edilen 1 inci maddesinin (2), (4) ve (9) numaralı bentleri aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

2. Müebbet ağır hapis cezasına hükümlü olanların veya şahsî hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm edilenlerin ya da aldıkları ceza herhangi bir nedenle şahsî hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülenlerin tâbi oldukları infaz hükümlerine göre çekmeleri gereken toplam cezalarından on yıl indirilir. İndirim, verilen her bir ceza için ayrı ayrı değil, toplam ceza üzerinden bir defaya mahsus yapılır. Ancak bir kişinin muhtelif suçlarından dolayı cezaları ayrı ayrı tarihlerde verilmiş olsa bile, bu cezaların toplamı üzerinden yapılacak indirim on yılı geçemez.

Birinci paragraf hükümlerine göre çekmeleri gereken toplam cezalarından on yıllık indirim yapıldıktan sonra ceza süresi dolmuş olanlar, iyi halli olup olmadıklarına bakılmaksızın ve istemleri olmaksızın derhal; toplam cezaları on yıldan fazla olanlar kalan cezalarını çektikten sonra şartla salıverilirler.

4. 23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenmiş ve ilgili kanun maddesinde öngörülen şahsî hürriyeti bağlayıcı cezanın üst sınırı on yılı geçmeyen suçlardan dolayı haklarında henüz takibata geçilmemiş veya hazırlık soruşturmasına girilmiş olmakla beraber dava açılmamış veya son soruşturma aşamasına geçilmiş olmakla beraber henüz hüküm verilmemiş veya verilen hüküm kesinleşmemiş ise, davanın açılması veya kesin hükme bağlanması ertelenir; varsa tutukluluk halinin kaldırılmasına karar verilir. Bu suçlarla ilgili dosya ve deliller, her bir suçun dava zamanaşımı süresinin sonuna kadar muhafaza edilir.

Erteleme konusu suçun dava zamanaşımı süresi içinde bu suç ile aynı cins veya daha ağır şahsî hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren bir suç işlendiğinde, erteleme konusu suçtan dolayı da dava açılır veya daha önce açılmış bulunan davaya devam edilerek hüküm verilir. Bu süre, erteleme konusu suç ile aynı cins veya daha ağır şahsî hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren bir suç işlenmeksizin geçirildiğinde, ertelemeden yararlanan hakkında kamu davası açılmaz; açılmış olan davanın ortadan kaldırılmasına karar verilir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KANUN

-2-

Bu bentle ilgili olarak bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde dosyanın bulunduğu yargı merciine başvurmak suretiyle soruşturmaya veya davaya devam edilmesini istediklerini bildirenler hakkında soruşturma veya davaya devam olunur. Mahkûmiyet halinde verilen ceza, dava zaman aşımı süresince ertelenir. Bu süre içinde erteleme konusu suç ile aynı cins veya daha ağır şahsî hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren bir suç işlendiğinde ertelenen ceza da infaz edilir. Aynı süre, erteleme konusu suç ile aynı cins veya daha ağır şahsî hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren bir suç işlenmeksizin geçirildiğinde, mahkûmiyet vaki olmamış sayılır.

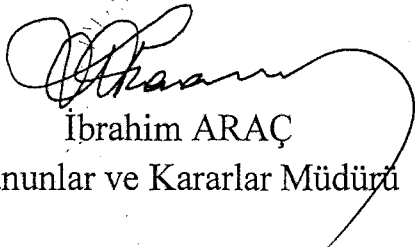
9. Haklarında yakalama, tutuklama veya mahkûmiyet kararı bulunup da firar halinde olanlar bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde resmî mercilere başvurup teslim olmadıkları takdirde bu madde hükümlerinden yararlanamazlar.

GEÇİCİ MADDE 1. - 21.12.2000 tarihli ve 4616 sayılı Kanunun 1 inci maddesinden yararlananlar ikinci defa bu Kanundan yararlanamazlar. Türk Ceza Kanununun 2 nci maddesi hükmü saklıdır.

MADDE 2. - Bu Kanun 27.4.2002 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Aslı Gibidir.


İbrahim ARAÇ
Kanunlar ve Kararlar Müdürü